

Стан Редакције и Админ.:
www.p.kosmija ul. бр. 22.

Огласи се дају у Админ.
Цена утврђена.

Главаљена се писма не при-
мају. — Рукописи се не
не враћају.

Писма, рукописе, новац и
све остало што се односи
на лист, слати власништву
листа.

СТРАЖА

СЛОБОДОУМНИ ОРГАН ЈАВНОГ МИШЉЕЊА

ТЕЛЕФОН УРЕДНИШТВА 1092

Излази сваки дан у 6 ч. пре подне.

ТЕЛЕФОН ШТАМПАРИЈЕ 1092

Адреса за телеграм:
„СТРАЖА“ — БЕОГРАД

Претплата за Србију
на пошти:
на годину Дин. 12
шест месеци 5
три месеца 3
један месец 1

Претплата за иностранство
на пошти:
на годину дин. 30.—
шест месеци 15.—
три месеца 7.50

Немци нуде

БУКУРЕШТ, 18. марта

У путу за Берлин фон дер Голц задржао се у Букурешту и био је примљен у аудијенцији код краља у присуству министра председника Братијана. У политичким круговима мисле да је фон дер Голц понудио Румунији знатне компензације само да остане и даље неутрална.

Одмах после ове аудијенције одржана је у двору под краљевим председништвом министарска седница.

ЈУРИШ НА — НАРОДНУ КЕСУ

Седам милиона динара

I.

— Почетак злочина —

Одмах по објави рата прошле године расписана је лицитација за набавку опанака, којом би се обула наша тада мобилисана војска.

На лицитацију јавили су се људи, који су о опанцима знали толико што су их видели на сељачким ногама. Хтели су да зараде, и то добро да зараде.

Министарство војно примило их је за лиферанте, а они су се обвезали да ће лиферовати добре опанке, онако као што је модел, који је био у економском одељењу министарства војног, и кога су лиферанти видели.

Они су повудили да лиферују из Румуније где се, као што се зна, раде врло слаби и рђави опанци. Министарство Војно примило је то, и оставило да лиферанти набаве опанке из Румуније.

Лиферанти су били. Мила К. Илић, фабричант из Београда; Живко Богдановић, члан фирме Тавасковић и Богдановић; Браћа Ристић и трговац из Ниша; Јован А. Меламед, шпедитер из Београда; Барух Леви, опанчар из Пирота; Сретен Сретеновић, трговац из Горњег Милановца, и Душан Ристић, трговац из Ниша; Милан М. Стевановић, трговац из Београда, и Сотир К. Илић, индустријалац из Лесковца; Д.

Ђорђевић и Комп. и Р. Ј. Јовановић и браћа из Београда; и Милан Поповић, трговац из Ниша.

Они су имали да лиферују укупно 1.023.095 пари, у вредности 6.834.000 динара.

Пошто су положили прописане кауције, отпутовали су у Румунију и закључили погодбу за румунским фабрикантима за израду ове врсте обуће, да им излиферује обућу у онолико пари, колико су они имали да предаду српској држави, и у времену за које су се обвезали да лиферују.

Ово лиферовање вршили су двојачко: сами, или са својим рђавцима или познаницима.

Милан К. Илић вршио је са својим братом Владом К. Илићем, за свој рачун, и за рачун њиховог брата Сотира Илића и за Милана Стевановића трговца; Живко Богдановић са Илијом Талви из Београда, Мореном Талви и Мошом Талви; Јован А. Меламед, шпедитер из Београда са Барухом Левијем и ортацима: Соломоном Нахмијасом трговцем из Ниша, Давидом Берахом трговцем из Парота, Јосифом Пардом, дрогеристом из Београда и Лазаром Калићем, извозником из Београда; Душан Ристић трговац из Ниша, и Сретеном Сретеновићем трговцем из Горњег Милановца, и Костом Палигорићем без занимања; Милан М. Стевановић, трговац

из Београда, са Миланом и Владом К. Илићима; Милан Поповић трг. из Ниша, сам. Лиферовање опанке предавали су одређеној комисији, која је са лиферантима отпутовала у Румунију.

Ту комисију чинили су: Трифун Радосављевић, шеф књиговодства управе државних дугова; Милан Остојић, административна чиновник министарства војног, и Михајло Стојковић, бакалин из Врање.

Примљене опанке комисија је паковала у џакове, зашивала и блембирала, па их слала у Србију економском одељењу министарства војног, о датле су у балма слати командантима да их раздаду војницима.

Војници су примали, али их убрзо праћали натраг одговарајући, да такве опанке нити су икад носили, ниги могу да носе.

Покушано је у неким командама да се војници силом нагоне да опанке приме. Војници научени да наредбе слушају примали су натраг, али су „волели“ као што је у једном поверљивом извештају вели „да иду и у подераним опанцима, које су докле носили, него да обуку опанке које су биле или мале, или до зла бога рђаве“.

У другом командама дешавало се, да су војници и после наредбе да приме те опанке, одбијали и гласно не годовали.

Али било је команданата, који су сматрали за своју дужност да о томе известе своју дивизијску област.

Један од команданата пукова при ужичкој војсци известио је поверљивим актом

надлежну дивизијску област — „да су примљени опанци потпуно неупотребљиви. Од 3000 пари свега је за употребу 250!! и то за невољу због времена у коме се војска налазила.“

Због овакве обуће многи војници отишли су у болнице и дуже боловали.

Наводећи распис министра војног о казни „за несавесне лиферанте и комисије“ изнео је мишљење да би требало најстрожије казнити.“

Овакви и слични рапорти почели су дозвучити и од других команданата пукова дивизијским областима, којима су ти пукови припадали. У њима су о лиферованим опанцима још горе говорили и строховитије оптуживали и лиферанте и несавесне комисије, које су ове опанке од лифераната примали.

Командант I армије, износећи своје гледиште о томе, поред осталог каже да то: „очигледно рђаво утиче и на морал војника, јер је сваки убеђен да држава добро плаћа, а види шта рђаво носи“.

Из прибављених извештаја преко Главне Интендантуре Врховне Команде под број 15618 1915 види се: — „да су ти опанци у опште рђава квалитета, рђаве израде и неподесни за наше прилике у опште; да су неиздржљиви; да су могли бити употребљени само за кратко време; да су се често распадали после два до три дана; да је било случајева кад нису могли издржати ни по један дан у току марша услед чега су војници били веома нервозни према тој врсти опанака, и врло их нерадо примали; да

су због тога при накнадном прегледу, одбачене знатне количине“...

У истом акту даље наводи се и ово: „Оваква рђава утицала је врло неповољно на целу оперативну војску, која је сведок и очевидац ове беспримерне несавесности“.

Ови протести, у оваквом броју нису могли даље да буду заклоњени. Они су из архиве, у коју су — како по свему изгледа — требали да буду сахрањена допрли до ушију народних посланика, и Драгиша Лапчевић, Коста Тимотејевић, Никола Марковић са другим народним посланицима, подносили су интерпелације Народној Скупштини захтевајући да се изабере анкета из скупштинске средине, која ће целу ствар да извиди и, извештај о своме раду поднесе Народној Скупштини.

Анкета је изабрана. Њу су представљали: Иван Павићевић (сам), Ђорђе Брачинац (рад.), Милоје Јовановић (напредњак) и Д. Машић, либер. посланик.

13. децембра прошле године анкетни одбор почео је свој рад путујући у места, у којима је по војним магацинима још било опанака, који су лежали у балма и са пломбом и знаковима, које је напала квалијативно примила у Румунији, и знакови лифераната, који су те опанке лиферовали.

Тим прегледом констатовано је страшно стање: да две трећине опанака, који су нађени у војним магацинима нити одговарају моделу, према коме се морала извршити лиферација опанака, ни-

КЋЕРИ ГРЕХА И ПОРОКА

Први корак у порок (55)

По свом обичају Бора је много говорио, тако да Невенка није ни имала потребе да му одговара. Цео њен разговор састојао се у климању главом и што би кад кад казала да или не. Бора је причао о свачем. Хвалио је свога побратима, уздизао је његове врлине толико да је Невенка била привуђена, да против своје воље нагло скочи са столице и да га једним љутитим погледом пресече.

— Ја не бих баш рекла — рече она после краће паузе, стишавајући себе — да је г Нулић, баш толико наиван као голуб, како ви то хоћете да представите!

— Бора је био запањен. Да га је ко полио хладном водом, он би се пре умео наћи, но после ових речи Невенкиних.

— Али, ја вас не разумем. Овај, онда како то, да ви при тајете да се удате за њега. Ја то не разумем. Моје се мисли бркају....

— Ха! ха! ха! смејала се Невенка. Па зар ви ништа не знате збиља?

— Ја, незнам, ја апсолутно ништа незнам! — Чудио се Бора. И збиља није знао. Нулић свој малер није ником поверио, па ни своје побратиму. Рекао му је само толико, да га ова девојка стаје веома много, и да је рад, управо да му је циљ, да се опрости ове девојке, која му тако много смета, и која му стоји на путу његове каријере. Ето само је толико Бора знао о аванту и свога побратима.

Бора је још био запањен и таман је хтео нешто да каже, кад неко закуца: На Невенкино слободно, увутра уђе један момак и преда Бори једно писмо. То је писао Нулић — и молио је свога побратима да га вечерас када буде отишао од Невенке, посети, јер има једну важну ствар с њама да сврши. У исто време Нулић је преклињао свога побратима да што пре свршава,

јер је таква ситуација.

— Немој бити луд, писао је — већ на јуриш. За сада ти кажем, да је она од оних сасвим оболелих, али ипак се прво опире. Зато не оклевај! — иначе пропадох. Прокосу траћу се морати да венчам, овако је удеси, па брда будем са тим начи то.

Гурај.

Твој Нулић

Бора је на брзу руку прочитао писмо, и за тренут је све разумео. Сад му би јасан малопређашњи разговор са Невенком о Нулићевим особинама.

— Добро, добро, кажите господину да ћу доћи, рече момку, која је чекао одговор, и окрећући се Невенци он јој рече: побратим вас много поздравља!

А, он зна да сте ви овде? — упита га Невенка, климајући главом.

— Да, овај, ја сам му то рекао. Хто је и он доћи, али неки преки послови спречили га! — одговори Бора, да би колико толико сакрио своју заблуду, у коју га беше довели Невенкино питање.

(Свршиће се)

Из Ниша

— Одјек о ослобођењу „Пшемисла“. — Болест је опала. — Лепо време. — Гросисти.

НИШ, 14. марта.

Ослобођење Пшемисла одјекнуло је у Нишу муњевитом брзином 9. од ов. мца око 5 часа по подне. Сваки је ишао са уздигнутом главом и насмејаним лицем и узвикивао са радосним гласом Пшемисл је био. Целе вечери само се о томе говорило. Су традан 10. од цело после подне свирала је војна музика у парку пред двором посланика руског кнеза Трубецкој. Парк је био препун народа а безеом поред Нишаве шетао се народ горе доле разговарају једнако о величанственој победи над Герман-

цима и о заузећу једног од највећих утврђења.

11. од ов. мца било је у нишавској цркви благодарње за победу оружја братског великог руског народа над непријатељем.

Благодарњу су присуствовали: руски посланик кнез Трубецкој са госпођом, руска санитарна мисија, влада и грађанство. За време благодарње радње су биле затворене.

Са задовољством јављам читалачком свету да је болест која је многе отерала у гроб, опала и већ се не чују звона са цркве нити се виде она страшна и несрећна кола, већ се чује свирка и песма. Остала је дубоко траг свој, али и поуку да се треба чувати Него, поменуло се не повратило се.

Једва једном и у Нишу је настало лепо време те се свет размирио по вароши и по пољу у околини Ниша. Свако је то чило, здраво и весело. Нема ваше оне забринутости, сете, туге и плашње од смрти. Све је то збрисало леп сунчев дан и пољсио зеленало.

Београдски гросисти многи су преселили своје радње у Ниш и у велико су отпочели свој рад. И оно што је био Београд сад је постао Ниш. Од гросиста београдских вредно је поменути Лазаревић — Половић, Анастас Павловић и још многи и многи ману фактуристи као и ови са готовим оделом и великом количном штофова како мушких тако и женских

Сандука мртвачких

има готових свију сорти

код

ТИШЛЕРА РАКЕ

Балканска улица бр. 49. (Краљева пивара) код „ЗЛАТНОГ КРСТА“

БЕОГРАД

80

4-10

Ахтохије Ђорђевић

шпедитер

са канцеларијом преко пута г. Ранка Гођевца у згради Српске Банке

Јавља својим муштеријама и осталом трговачком свету да врши експедиције како увоз тако и превоз за унутрашњост Србије

3-10

Арнаутика београдског

Коме треба нека се обрати у Параћин Јовану Ђорђевићу трговцу или Кости Бранковићу кафана „Пролеће“ може се добити на веће и мање количине, а има и једна количина прва лука од 2500—3000 кила. Цена умерена.

93

4-10

ПЕЧАТОРЕЗАЧКА РАДЊА

ИЗ БЕОГРАДА

Мирка Ерлеквајна

Обреновића улица преко пута „Руског Цара“ у Нишу

прима поручбине печата и штампилца. Гравира златне и сребрне ствари, израђује брзо и солидно по умереној цена. На захтев шаље свој илустровани ценовник.

90

7-10

ЛИТОГРАФИЈА

Косте М. Ђојковића

МАКЕДОНСКА УЛ. БР. 21

отворена је

ПРИМА НА ИЗРАДУ СВЕ ЛИТОГРАФСКЕ ПОСЛОВЕ

Препоручује се за преписивање на својим писаћим машинама. Примају се преписи на српском, немачком, француском и талијанском језику.

92

—5

Црвени Крст

моли за поклоне: новаца, душека, гаћа, чарапа, сламарица, кошуља, јоргана, јастука, поњава, ћилима, шареница, пешкира, марама, назувица, опанака, шипела, пауча, јавула и посућа.

РАДЊА СА ГОТОВИМ ОДЕЛОМ

САВИЋА И МАЈДАНЦА — БЕОГРАД

Препоручује своје БОГАТО СТОВАРИШТЕ, мушког одела

Највећи избор дечијих хаљиница за празнике

Скреће се пажња муштеријама из унутрашњости да могу и поштом поручити што ће се најбрижљивије извршити.

ЦЕНЕ СУ ВРЛО СОЛИДНЕ